

Statement van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, Corinne Dettmeijer-Vermeulen, ter gelegenheid van de Europese Dag tegen Mensenhandel 2015.

I have come to understand trafficking as systematic exploitation of vulnerabilities. However, these vulnerabilities create an arena that makes exploitation possible, and one that traffickers can manipulate to keep their victims in a situation where continued exploitation is possible.

– Guri Tyldum, 2013

Henriette Siliadin kwam op haar vijftiende uit Togo naar Parijs. Jarenlang werd zij uitgebuit in een gezin met vier kleine kinderen. Ze werkte twintig uur per dag, zeven dagen per week. Eten kreeg ze nauwelijks, een kip en een pak cornflakes was haar maandelijks rantsoen; de restjes werden liever weggegooid dan met haar gedeeld. Angst en bedreiging hielden haar gevangen. Het was haar verhaal dat leidde tot het eerste arrest van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens over mensenhandel en daarmee de omslag creëerde in het denken over de bescherming van de menselijke waardigheid: Je hoeft niet geketend te zijn om slachtoffer te zijn van moderne slavernij.

Mensenhandel kent diverse verschijningsvormen en is veelomvattend. Toch kan het worden teruggebracht tot één kernbegrip: *kwetsbaarheid*. Elk mens heeft recht op zijn kwetsbaarheden, zonder te hoeven vrezen dat een ander daar misbruik van maakt. Niet elk mens is even kwetsbaar slachtoffer van mensenhandel te worden. De vraag welke factoren de een kwetsbaarder maken dan de ander is urgenter dan ooit. Mensenhandel maakt immers niet alleen directe slachtoffers; die slachtoffers hebben ook kinderen, ouders, geliefden. Hoe groot is het werkelijke aantal dat hiervan de gevolgen ondervindt?

Het gaat niet alleen om individuele kwetsbaarheid, ook sectoren kunnen kwetsbaar zijn. De sector die het meeste zorgen baart, is die van de prostitutie. Het in kaart brengen van de specifieke kwetsbaarheden in deze branche blijft complex; deze zijn gelaagd, moreel beladen en contextafhankelijk. Deze complexiteit verplicht tot maatregelen om de branche als geheel te beschermen, en de positie van de mannen en vrouwen die er werkzaam zijn, te versterken.

Maar ook de samenleving als geheel is kwetsbaar. Mensenhandelaren maken misbruik van het vertrouwen dat onze open samenleving biedt. Ze misbruiken de gemeentelijke voorzieningen, profiteren van de vrijheid panden te huren en gebruiken banken om het criminele geld door te sluizen. Daarmee ondermijnen ze onze verworvenheden. Verworvenheden die het waard zijn te beschermen.

De samenleving is op haar meest kwetsbaar wanneer zij niet in staat is situaties van mensenhandel te herkennen. Dat geldt in de prostitutie, in arbeidsuitbuiting, maar ook bij de

nieuwe vormen van mensenhandel. De afgelopen jaren zagen we voorbeelden van ouders die hun kinderen aanzetten tot het plegen van strafbare feiten, zoals stelen of inbreken. Zijn dit criminele kinderen? Of speelt hier meer? Wie niet ziet dat hier meer aan de hand is, laat die kinderen in de steek. Waar zij bescherming nodig hebben, worden zij soms vervolgd en bestraft. En dat is een verkeerd signaal.

Het globale is lokaal. Wat elders gebeurt heeft direct invloed hier en stelt ons voor nieuwe uitdagingen. De vele brandhaarden in de wereld dwingen miljoenen mensen te vluchten. Mensen en kinderen zoeken in groten getale bescherming in Nederland. Zo ook Syrische kindbruiden wier situatie ik ook vanuit mensenhandelperspectief bekijk. Deze meisjes moeten, net als elk kind in Nederland, de bevrijdende kracht van onze waarden ervaren. Zij moeten niet achter de voordeur verdwijnen, maar zich kunnen ontplooiën in het hart van onze samenleving.

Mensenhandel kent geen grenzen. Uitbuiting die elders plaatsvindt, manifesteert zich eveneens in de producten die in Nederland te koop zijn. Kleding gemaakt door Indiase kinderhanden, chocolade van cacao geplukt door kinderen in Kameroen. Door verantwoordelijkheid te nemen voor wat gebeurt in de gehele productieketen kunnen wij bijdragen aan het bestrijden van uitbuiting over de landsgrenzen.

Mensenhandel dringt door tot in de haarvaten van onze samenleving. Vaak onopgemerkt. Het zit in het voedsel dat we eten, de kleding die we dragen, in de producten die we kopen. Elke daad van mensenhandel tast de onderliggende waarden van de samenleving aan: vrijheid, zelfbeschikking, rechtvaardigheid. Dat vraagt van de Nederlandse overheid onverminderde inspanning. Maar niet alleen van de overheid. Om moderne slavernij uit te roeien, is de gehele samenleving nodig. Dit vereist een samenleving die steeds bewuster en daardoor weerbaarder is tegen mensenhandel.

Menselijke waardigheid is niet vanzelfsprekend. Zij moet telkens opnieuw bevochten worden. De strijd tegen mensenhandel vormt daarvan een belangrijk onderdeel. Dat dit een complexe uitdaging is, moge duidelijk zijn, maar het is nodig en het is het waard. We moeten voor onze waarden gaan staan en laten zien wat hún waardigheid óns waard is.

De stappen die nu worden gezet zijn breed gedragen en bieden perspectief. Dit weerklinkt in de vele initiatieven en projecten die in toenemende mate vorm krijgen mensenhandel zichtbaar te maken en slachtoffers te beschermen. Zo zet Nederland arbeidsuitbuiting prominent op de Europese agenda tijdens het aankomend voorzitterschap van de Europese Unie, expliciteert de Commissie-Lenferink de taak van gemeenten in de bestrijding van mensenhandel en werkt de Commissie-Azough acties uit om slachtoffers van binnenlandse mensenhandel binnen jeugdzorg beter te beschermen. De overheid en talloze maatschappelijke organisaties hebben hun krachten gebundeld om te komen tot een Nationaal Verwijsmechanisme waarin het slachtoffer centraal staat. Ook bij bedrijven en instellingen groeit het besef dat ze niet langer aan de zijlijn kunnen staan.

Henriette raakte mij met haar verhaal. Ondanks de mensenwaardige wijze waarop zij werd behandeld, was het juist een diep menselijk gevoel dat haar op de been hield. “De liefde van en voor de kinderen die ik verzorgde.” Dat kwam heel dichtbij. Bijna tastbaar.

Henriette’s verhaal toont dat ketens niet van staal hoeven te zijn, maar óók gevormd kunnen worden door angst en bedreigingen. Onwetendheid en onverschilligheid van omstanders houden deze ketens in stand. Het is aan ons om die ketens te verbreken.